

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВЕЛЬНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
ТА НАПИСАННЯ І ЗАХИСТУ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
денної та заочної форми навчання

Суми-2021

УДК 69.003

Укладачі: Богінська Л.О., Циганенко Л.А., Срібняк Н.М.

Переддипломна практика та написання і захист звіту з практики: методичні вказівки щодо виконання завдання по проходженню переддипломної практики та по складанню звіту за її результатами / уклад. Л.О. Богінська, Л.А. Циганенко, Н.М.Срібняк, Суми, СНАУ, 2021. – 20 с.

У методичних вказівках розкривається зміст переддипломної практики, наводяться її основні розділи. Включені зразки необхідної документації та вимоги для складання звіту за підсумками проходження переддипломної практики і його захисту.

Призначені для студентів напряму підготовки 192 «Будівництво та цивільна інженерія» у відповідності до освітньо-професійної програми «Будівництво та цивільна інженерія» другого (магістерського) рівня вищої освіти,

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Циганенко Г.М., ст. викладач кафедри будівельних конструкцій Сумського національного аграрного університету

Відповідальний за випуск:

Циганенко Л.А., к.т.н., доцент кафедри будівельних конструкцій СНАУ.

Рекомендовано до видання методичною радою будівельного факультету Сумського національного аграрного університету. Протокол № 2 від 11 жовтня 2021р.

ЗМІСТ

Вступ.....	
Загальні положення.....	
Структура і зміст переддипломної практики	
Зміст і оформлення звіту з переддипломної практики	
Захист звіту про проходження переддипломної практики	
Список літератури.....	
Додатки	
Додаток 1. Зразок титульного аркуша звіту з переддипломної практиці	
Додаток 2. Відгук керівника практики від виробництва	
Додаток 3. Відгук наукового керівника практики від СНАУ	
Додаток 4. Повідомлення про прибуття на практику	
Додаток 5. Направлення на практику	

ВСТУП

Переддипломна практика є одним з елементів навчального процесу підготовки магістрів. Вона сприяє закріпленню і поглибленню теоретичних знань студентів, отриманих під час навчання; вмінню ставити завдання, аналізувати отримані результати і робити висновки; придбанню і розвитку навичок самостійної науково-дослідницької роботи.

Програма переддипломної практики для студентів-магістрантів, які навчаються за конкретним напрямком магістерської підготовки 192 «Будівництво та цивільна інженерія», розробляється відповідно до вимог освітньо-професійної програми (рівень академічної магістратури) і має своє відображення в індивідуальному завданні на переддипломну практику.

Тематика досліджень повинна відповідати науковому напрямку роботи профільної кафедри, а також відповідати завданням, які мають теоретичне, практичне, прикладне значення для будівельної сфери.

Програма переддипломної практики може бути змінена і доповнена науковим керівником випускної кваліфікаційної роботи для кожного магістранта в залежності від теми досліджень і характеру виконуваної роботи.

Мета переддипломної практики полягає в формуванні та розвитку професійних знань в сфері будівництва, оволодінні необхідними професійними компетенціями, розвитку навичок самостійної науково-дослідної роботи, розробці та апробації на практиці оригінальних наукових пропозицій і ідей, які використовуються при підготовці випускної кваліфікаційної роботи (ВКР), оволодінні сучасним інструментом науки для пошуку та інтерпретації інформації з метою її використання в процесі прийняття і обґрунтування проектних, технічних чи інших рішень.

Основним завданням переддипломної практики є набуття досвіду в дослідженні актуальної наукової проблеми, а також підбір необхідних матеріалів для виконання випускної кваліфікаційної роботи магістра.

Завданнями переддипломної практики є:

- розширення, систематизація та закріплення теоретичних знань з вивчених дисциплін;
- підтвердження актуальності й практичної значущості обраної магістрантом теми дослідження, обґрунтування ступеня розробленості наукової проблематики;
- розробка наукової робочої гіпотези і концепції випускної кваліфікаційної роботи;
- на основі отриманого завдання – формування робочого плану та програми проведення наукового дослідження;

- визначення необхідних даних, джерел інформації, здійснення їх збору;
- отримання навичок застосування ефективних засобів і різних методів наукового дослідження для кожного етапу виконання завдання;
- збір, аналіз і узагальнення наукового матеріалу, в тому числі статистичного матеріалу по темі випускної кваліфікаційної роботи;
- виявлення прикладних наукових проблем діяльності організації - об'єкта дослідження і обґрунтування шляхів їх вирішення;
- освоєння видів професійної діяльності, необхідних для подальшої практичної роботи;
- підготовка звіту переддипломної практики, який повинен стати основою для окремих розділів випускної кваліфікаційної роботи;
- підготовка результатів науково-дослідної діяльності магістранта як основи для продовження наукових досліджень в рамках системи післявузівської освіти.

Переддипломна практика за своїм характером і змістом є одним з видів науково-дослідної роботи.

Переддипломна практика передбачена навчальним планом і є обов'язковим етапом навчання магістранта за напрямом підготовки 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Переддипломній практиці згідно навчального плану передують навчальна практика, виробничо-технологічна практика, науково-дослідні роботи в семестрах, науково-методологічні та науково-дослідні семінари.

Переддипломна практика є завершальним етапом вивчення дисциплін і дозволяє студентам магістратури сформулювати і закріпити на практиці загальні компетенції, професійні компетенції в сфері вирішення теоретико-методологічних і прикладних наукових проблем.

Знання та практичні навички, сформовані в процесі проходження переддипломної практики, необхідні для завершення роботи над випускною кваліфікаційною роботою [6] і формування основи для продовження наукових досліджень.

Таким чином, магістри, що навчаються за напрямом підготовки 192 «Будівництво та цивільна інженерія» готуються для ефективної професійної науково-дослідної, організаційної та аналітичної роботи в обраній професійній діяльності.

Загальні положення

Переддипломна практика проводиться як активна практика, в ході якої студенти магістратури виступають в ролі організаторів і виконавців науково-дослідних робіт, пов'язаних з обґрунтуванням актуальності, теоретичної і прикладної значущості випускної кваліфікаційної роботи магістранта, аналізом ступеня наукової розробленості досліджуваної проблеми, формуванням робочої гіпотези, систематизацією та узагальненням наукової та практичної інформації по темі досліджень, обґрунтуванням достовірності отриманих результатів, апробацією отриманих наукових результатів за матеріалами діяльності конкретного суб'єкта виробничої діяльності.

Переддипломна практика проводиться стаціонарно, як правило, в організаціях та на підприємствах, територіально розташованих в Сумському регіоні. Як варіант, можливо проходження переддипломної практики в університеті.

Керівництво практикою здійснює викладач, призначений від випускаючої кафедри університету, який відповідає за загальну підготовку і організацію, а керівники від організації – працівники об'єкта дослідження.

Переддипломна практика включає наступні види робіт:

1. Магістром за погодженням з керівником магістерської програми та згідно з профілем підготовки здійснюється пошук і вибір місця проходження переддипломної практики.
2. Між базою практики та університетом укладається договір про проходження практики.
3. Перед початком практики керівник магістерської програми за профілем підготовки проводить організаційні збори з магістрами, закріплює магістрів по базах практики.
4. Магістри забезпечуються навчально-методичної та супровідною документацією: завданням для виконання випускної кваліфікаційної роботи, програмою практики, щоденником, бланками відгуків від керівників практики.

Керівник практики від університету:

- допомагає магістрові скласти план збору фактичного матеріалу;
- бере участь в організаційних заходах, що проводяться до вирушення магістра на практику;
- здійснює навчально-методичне керівництво практикою, спостерігає і контролює проходження практики;
- бере участь в роботі комісії із захисту підсумків переддипломної практики.

Систематичне, повсякденне керівництво переддипломної практики студента здійснюється керівником практики від організації або установи.

До завдань керівників практики від організації або установи входить:

- систематичне спостереження за роботою практиканта і надання йому необхідної допомоги в зборі інформації;
- контроль ходу виконання програми практики, перевірка щоденника і аналітичних матеріалів магістра;
- складання відгука (характеристики про проходження магістром практики).

Магістри при проходженні переддипломної практики зобов'язані:

1. Повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики та індивідуальним завданням, виданим викладачем - керівником практики від університету.
2. Дотримуватися діючих правил внутрішнього розпорядку організації або установи.
3. Вести щодня записи в своїх щоденниках про характер виконаної роботи протягом дня.
4. Надати керівнику практики від університету звіт про проходження переддипломної практики у вигляді рукопису, а керівнику випускної кваліфікаційної роботи - чорновий варіант ВКР в терміни, встановлені навчальним планом.

Перелік місць проходження практики для магістрів денного і заочного відділень встановлюється на основі типових договорів з базовими організаціями будівельної галузі різних форм власності.

Вибір місця переддипломної практики і змісту робіт визначається необхідністю ознайомлення магістра з діяльністю підприємств, організацій, наукових та освітніх установ, що здійснюють будівельні роботи і які проводять дослідження за напрямом підготовки 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Практика проводиться відповідно до програми переддипломної практики магістрів і індивідуальним завданням для випускної кваліфікаційної роботи студента, складеним магістром спільно з науковим керівником практики та за участю наукового керівника магістерської програми.

Керівництво переддипломної практики здійснює науковий керівник магістра за погодженням з керівником відповідної ОП магістратури. Переддипломна практика проводиться в четвертому семестрі.

В результаті проходження переддипломної практики магістр повинен набути практичних навичок, вміння, загальні і професійні компетенції з урахуванням охоплених видів діяльності (табл. 1).

Таблиця 1 - Структура і зміст практики

№	Розділи (етапи) практики	Види виробничої діяльності на практиці, включаючи самостійну роботу студентів і трудомісткість, в годинах					Форми текущего и промежуточного контроля
		інструктаж	Виконання завдань, виробничих функцій тощо	Збір матеріалу по програмі в організації	Самостійна робота	Разом	
1	Формування індивідуального завдання під керівництвом наукового керівника проекту	2	2	-	-	4	Індивідуальне завдання додається до звіту
2	Інструктаж з техніки безпеки	2	-	-	-	2	Відмітка в журналі інструктажу з техніки безпеки
3	Попередній етап дослідження: — визначення кола наукових проблем для дослідження, — обґрунтування актуальності теми ВКР, — вивчення спеціальної літератури, в тому числі і іноземної.	2	8	4	6	20	Складання анотованого списку опрацьованої літератури. Перший розділ звіту по практиці
4	Аналіз і оцінка зібраних джерел інформації для проведення подальших розрахунків, розробка та обґрунтування тих чи інших кількісних або якісних показників, що характеризують діяльність господарюючих суб'єктів, і методики їх розрахунку	-	10	12	8	30	Другий розділ звіту практики
5	Здійснення збору, аналізу і узагальнення матеріалу по темі ВКР, виявлення існуючих недоліків і причин їх виникнення	-	10	10	10	30	Третій розділ звіту по практиці
6	Оцінка та інтерпретація отриманих результатів. Остаточна перевірка гіпотез, побудова системи пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення виробничого процесу відповідно до спрямованості магістерської програми, впровадження даних пропозицій на практиці. Аналіз даних з урахуванням впроваджених змін, формулювання остаточних висновків, рекомендації для більш ефективної діяльності	-	10	-	10	20	Четвертий розділ звіту по практиці
7	Захист звіту з переддипломної практики	-	-	-	2	2	Звіт по практиці
Разом, годин		6	40	26	36	108	Залік з оцінкою

У процесі організації переддипломної практики науковими керівниками застосовуються сучасні освітні та науково-виробничі технології:

1. Мультимедійні технології, для чого ознайомчі лекції та інструктаж студентів під час практики проводяться в приміщеннях, обладнаних екраном, відео проектором, персональними комп'ютерами. Це дозволяє керівникам економити час, що витрачається на виклад необхідного матеріалу і збільшувати його обсяг.

2. Дистанційна форма консультацій під час проходження конкретних етапів переддипломної практики і підготовки звіту.

3. Комп'ютерні бази даних і програмні продукти, що використовуються для збору, систематизації інформації, а також для її обробки.

4. Доступ до нормативно-правових актів в галузі будівництва тощо, що забезпечується через довідково-правові системи.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів в ході проходження переддипломної практики включає наступне:

- навчальну літературу по засвоєним раніше фаховим дисциплінам;
- нормативні документи, що регламентують діяльність підприємства (організації) - об'єкта дослідження;
- методичні розробки для студентів, що визначають зміст і методи проведення наукових досліджень, порядок проходження і зміст практики;
- статичні огляди, розміщені на профільних сайтах;
- форми звітності, які розробляються на підприємстві (організації), і інструкції щодо їх заповнення.

Збір теоретичного і практичного матеріалу і його обробка є найбільш трудомістким і дуже важливим етапом у підготовці звіту з переддипломної практики. При зборі і узагальненні практичних матеріалів слід відбирати як позитивні, так і негативні факти, критично оцінювати теорію і практику.

Працюючи над основними розділами звіту по практиці, магістр:

1. повинен: зібрати нормативні документи, різні регламенти, правила і методики розрахунків; узагальнити, систематизувати і обробити зібрані матеріали, тобто самостійно виконати ті чи інші необхідні аналітичні розрахунки, підготувати варіанти малюнків, схем і т.п.;

2. може виявити позитивні сторони та можливі наявні недоліки, порушення, відступи від встановлених стандартів, положень та інструкцій на відповідній ділянці діяльності підприємства.

При складанні звіту магістр повинен висловити свою точку зору з конкретних питань, визначених у індивідуальному завданні, показати вміння самостійно робити висновки, вносити пропозиції на основі узагальнення конкретних фактів.

Зміст і оформлення звіту з переддипломної практики

При оформленні звіту слід враховувати його структуру і зміст розділів.

Структура звіту з переддипломної практики:

1. Титульний аркуш - Звіт про виконання завдання випускної кваліфікаційної роботи за підсумками переддипломної практики (Додаток 1).
2. Щоденник проходження переддипломної практики (Додаток 2).
3. Відгук керівника практики від організації (Додаток 3) і відгук керівника практики від університету (Додаток 4), що містять оцінку можливостей використання результатів науково-практичних досліджень в науково-дослідній роботі магістра і випускній кваліфікаційній роботі.
4. Змістовна частина звіту з переддипломної практики, яка повинна мати наступну структуру:

Основна частина.

Висновок.

Список використаних джерел.

Додатки.

Основна частина повинна містити: завдання, що стоять перед магістром, який проходив переддипломну практику; послідовність проходження переддипломної практики, характеристику особливостей і результатів діяльності організації - об'єкта дослідження; короткий опис виконаних наукових досліджень і терміни їх здійснення; опис проведених теоретичних і практичних наукових досліджень, із зазначенням їх напрямків, видів, методів і способів здійснення; характеристику результатів наукових досліджень, викладену виходячи з доцільності у вигляді тексту, таблиць, графіків, схем.

Висновок повинен містити: оцінку повноти поставлених завдань; оцінку рівня проведених наукових досліджень, їх теоретичну і практичну значимість; можливі рекомендації щодо подолання проблем, виявлених в діяльності організації.

Список використаних джерел повинен містити не менше 30 джерел і бути оформлений відповідно до вимог «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [5].

Орієнтовно обсяг звіту про проходження переддипломної практики становить 40-50 сторінок машинописного тексту.

Оцінка з переддипломної практики складається з середньої оцінки змісту звіту з переддипломної практики і його захисту.

Звіт про переддипломної практиці складається магістром і включає опис всієї виконаної роботи.

Підсумкова оцінка характеризує програмні результати навчання магістра згідно з Освітньо- професійною програмою підготовки магістра [3]:

- здатність до самостійного освоєння нових методів дослідження у своїй професійній діяльності;
- здатність самостійно здобувати і використовувати в дослідницькій і практичній діяльності нові знання і вміння;
- здатність узагальнювати і критично оцінювати наукову інформацію, виявляти перспективні напрямки, складати програму досліджень;
- здатність обґрунтовувати актуальність, теоретичну і практичну значущість обраної теми наукового дослідження;
- здатність проводити самостійні дослідження відповідно з розробленою програмою;
- здатність представляти результати проведеного дослідження науковому співтовариству у вигляді статті або доповіді;
- здатність самостійно здійснювати підготовку завдань і розробляти проектні рішення;
- здатність готувати аналітичні матеріали;
- здатність аналізувати і використовувати різні джерела інформації для проведення тих чи інших розрахунків;
- здатність розробляти варіанти проектних або управлінських рішень і обґрунтовувати вибір на їх основі критеріїв соціально-економічної ефективності;
- володіння навичками професійної діяльності відповідно до спрямованості програми магістерської підготовки.

Захист звіту з проходження переддипломної практики

Атестація магістрів за підсумками проходження практики проводиться на підставі захисту оформленого звіту і відгуків керівників практики від університету і організації – об'єкта дослідження комісією, що включає наукового керівника магістерської програми, наукового керівника магістра і керівника практики від університету за напрямом підготовки.

Формою заключного контролю з переддипломної практики є залік з оцінкою.

Оцінка з переддипломної практики складається з середньої оцінки змісту звіту з переддипломної практики і його захисту.

Оцінка змісту звіту з переддипломної практики проводиться за наступними критеріями:

– **«відмінно»** ставиться за звіти, в яких містяться елементи наукової творчості та практичної значущості, робляться самостійні висновки, присутня аргументована критика і здійснений самостійний аналіз фактичного матеріалу на основі глибоких знань теоретичного матеріалу з обраної теми;

– **«добре»** ставиться за звіти, виконані на хорошому теоретичному рівні, де повно і всебічно висвітлюються питання теми, але за відсутності елементів творчості, що містять незначні недоліки;

– **«задовільно»** ставиться за звіти, в яких правильно висвітлені основні питання теми, при цьому немає логічно структурованого викладу матеріалу, містяться окремі помилкові положення;

– **«незадовільно»** ставиться за звіти, в яких не розкрита тема, допущено велику кількість суттєвих помилок, не виконані інші критерії, що зазначені вище для отримання позитивних оцінок.

Захист звіту приймається комісією, при цьому магістру задаються питання по темі дослідження. Оцінка захисту звіту з переддипломної практики виставляється, виходячи з наступних критеріїв:

– **«відмінно»** виставляється студенту, який показав на захист звіту глибоке і повне оволодіння змістом навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується; знання понятійного апарату; вміння пов'язувати теорію з практикою; вирішувати практичні завдання; висловлювати та обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотне, логічне викладення у вигляді доповіді, якісне зовнішнє оформлення презентації до захисту звіту;

– **«добре»** виставляється студенту, який повністю засвоїв навчальний матеріал, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі, усвідомлено застосовує знання для вирішення практичних завдань, переконливо викладає власні судження, але зміст і форма відповіді мають окремі неточності.

– **«задовільно»** виставляється студенту, який виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але викладає його неповно, непослідовно, допускає неточності у визначенні понять, в застосуванні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження;

– **«незадовільно»** виставляється студенту, який має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, припускається помилок у визначенні понять, спотворює їх зміст, безладно і невпевнено викладає матеріал, не може застосовувати знання для вирішення практичних завдань.

Список літератури

1. Практична підготовка студентів.[Електронний ресурс]. Режим доступу <https://snau.edu.ua/navchalnij-viddil/zviti-ta-dokumenti/praktichna-pidgotovka-studentiv/>. Дата звернення 18.05.2021 р.
2. Положення про організацію виробничої практики студентів Сумського національного аграрного університету (Схвалено Рішенням Вченої ради Сумського НАУ Протокол № 6 від « 29 » грудня 2014 р.)
3. Освітньо-професійна програма «Будівництво та цивільна інженерія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 192 «Будівництво та цивільна інженерія» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» кваліфікація: магістр з будівництва та цивільної інженерії, Суми, 2021 р.
4. Проект стандарту вищої освіти України для другого (магістерського) рівня, розробленого науково-методичною підкомісією сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України спеціальності 192««Будівництво та цивільна інженерія», Київ, 2020 р.
5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : метод. рекомендації з впровадження / уклали: Галевич О. К., Штогрин І. М. – Львів, 2008. – 20 с.
6. Положення щодо виконання випускної магістерської кваліфікаційної роботи з галузі знань: 19 «Архітектура і будівництво» спеціальності: 192 «Будівництво та цивільна інженерія» / Суми: СНАУ, 2021 рік, 47 ст., 3 табл., 8 бібл.

Міністерство освіти та науки України
Сумський національний аграрний університет
Будівельний факультет

Звіт

про проходження переддипломної практики
зі спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Виконав: студент ПЦБ

Керівник від університету:

Керівник від виробництва:

Суми 2021

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет, відділення

Кафедра

освітньо-кваліфікаційний рівень

напрямок підготовки

спеціальність

(назва)

_____ курс, група

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка

підприємства, організації, установи „_____” _____ 20__ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка підприємства, організації, установи “

_____” 20__ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Кутовий штамп
(підприємства,
організації, установи)

ПОВІДОМЛЕННЯ

студент _____
(повне найменування вищого навчального закладу)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (курс, інститут, факультет (відділення), напрям підготовки (спеціальність))
прибув „___” _____ 20__ року до _____
(назва підприємства, організації, установи)

і приступив до практики. Наказом по підприємству (організації, установі) від „___”
_____ 20__ року № _____ студент _____
зарахований на посаду

_____ (штатну, дублером, штатну роботу, практикантом)

_____ (штатні посади назвати конкретно)
Керівником практики від підприємства (організації, установи) призначено

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник підприємства (організації, установи)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)
Печатка (підприємства, _____ “___” _____ 20__ року
організації, установи)

Керівник практики від вищого навчального закладу

_____ (назва кафедри, циклової комісії)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)
_____ “___” _____ 20__ року

Богінська Людмила Олексіївна
Циганенко Людмила Анатоліївна
Срібняк Наталія Миколаївна

Методичні вказівки щодо проходження
переддипломної практики
та написання і захисту звіту з практики

Підписано до друку: червень 2021 р. формат А4: гарнітура Times New Roman

Тираж: 50 примірників. Замовлення __ № _____ Ум. друк. арк. 3
